Я собі вже не раз отак сиджу та гадаю: як-то, бідний світе, деякого сердешного некрута1 б'ють да глузують при тій науці! А мене було і пальцем ніхто не кине, не то що. Але ж бо я і бравсь швидко тої муштри! було капрал мені ні покаже, а я вже і вдав. А пан майор наш і розсудили:

— Тобі,— кажуть,— не при вербецирці маятись: скоро по обрихтунку2 підеш до полку.

От і пішов.

Наш полк стояв тоді аж у Банаті, далеко. Трохи не два місяці машерували, доки зайшли.

Мене дано до гранатирів, до першої компанії, до третього цугу, що по кватирах собі стояв. А добрі кватири мали! все в сербів; багачі, знаєте. Туда ситні краї, не такі як у нас, чи що.

А мені звелів капрал йти на кватиру з одним старшим жовніром, Сафат Зінич звався. Господи, що за вояк пишний з його вдався! а що вже гордовитий був, то й не сказати: правдешний буковинчик. Я було аж його боявся, неначе якого офіцера, чи що. Такий-то він був, отсей Зінич; і в очі му важко тобі подивитись.

А ми мали кватиру ув одної удови. Славили, що колись-то вона і багачка була, да на старості літах довелось збідніти. Слабовита була — ув одно лежала. А діточок не було в неї, лиш одна дівчина, Марта звалася, молоденьке та плоховите собі, знай та співушечка в лісі. Як було глянеш в очиці її тихонькі та благонькі або в личко бліде, замучене, то тільки що не зомліє; така вже безталанночка собі була!

У вдови жили ми, як у свої рідні! І хліб нам був один, і сіль не ховав ніхто з-перед нас. Сафат було і дров купить (він мав, знаєте, гроші ще з дому), і скорому устарає, що треба. Дуже бідну удову жалував. А я вже і

дров утну, і води внесу, і скрізь покутаю, як треба, щоб то, знаєте, на дівчину легше. А вона, моя рибочка, було аж плаче: "Чи отсе вас, — каже, — бог з неба до нас, бідних, послав, чи що?"

Зразу ще, як ми там були на кватирі, то ходив один молоденький сербинчук, Янко звавсь; хороший парубок дуже. А що вже любила його наша тихонька Марта, то, мабуть, і в співанках нема так. Як го було одного вечора не видить, то і вечеряти не ме і виплаче любі свої оченятка, аж нам їй жалко стане. А вони були заручені з собою, бо там, знаєте, така вже установа, що два або три роки передом собі слово дають, а відтак аж побираються.

А Янко ходив, що ходив, а далі і приостав ходити. Переказував, що вибирається за Дунай в купецтво. Нарешті вже і не прийшов. Поїхав, мабуть.

Одної днини йдемо ми від бефелю3, аж чуємо: на нашій кватирі гомін Прибігаємо, аж тут уже усі сусіди пораються коло сердешної Марти, що вже мертва на полу лежить, мов та щебетушечка убита. Ми зараз стали і питати, що отеє таке за лишенько подіялось, відколи ми з дому. А люде всі якраз нам і відповістили:

— Янко,— кажуть,— відослав її перстень; висватав собі другу, багачку, у Василя Карадіча, коли знаєте.

— Чи так? — каже Сафат, а сам унурив соболі свої очі в землю. Нічого більш не сказав.

Третьої днини поховали і Марту, і стару, а самі пішли на іншу кватиру.

У дві неділі по тім гуки по селу. Карадіч дочку оддає, а Янко ходить з дружбами хата до хати та збирає собі бояре, спрошує гості на весілля.

Увечір збирається і Сафат.

— А ви куди оце? — питаю.

— На весілля,— каже,— іди принеси мені доброго вина відро та колач! — а сам кинув мені червінця.

Я побіг. Приходжу, а Зінича вже нема, пішов. "Що тут робити?" — думаю я собі. Беру вино та біжу за ним. А у Карадіча ні крик та ні ґвалт на подвір'ю.

— А там що таке? — питаю людей.

— Сафат Зінич застрелив молодого,— уповідають. Я закаменів.

— А де ж він? — кажу (Зінич оце).

— Пішов сам до арешту,— кажуть.

Убрали арештанта в залізо та оддали в катуш. Осудили на сердешного десять рік тяжкої неволі. Я проводжав 'го аж за місто, та так уже жаль!

— Братику, камрате мій дорогий та любий, чого ви оце так марне пропадаєте?

— За правду, товаришу! — промовив, як у дзвін вдарив, а сам ні ся скривить.

Жовняр раз був.

1 Некрут — рекрут, новобранець.

2 Обрихтунок — військове навчання.

3 Бефель — служба.